

ISH O'RINLARINI YARATISH – KAMBAG'ALLIKNI TUGATISHNING ASOSIY YO'LI

Abduvoxitov Ozodbek
Abduraxmonova Zuhra

Denov tadbirkorlik va pedagogika institute Ozodbekabduvoxitov096@gmail.com

KIRISH (1-SAHIFA)

Muammoning Tuzilishi: Kambag'allik – bu faqat pulning yo'qligi emas, balki imkoniyatlarning cheklanganligi, kelajakka ishonchsizlik, sog'liq va ta'limga erishishdagi qiyinchiliklar. Uzoq muddatli kambag'allik jamiyat taraqqiyotiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Asosiy Mexanizm: Ish topish va barqaror daromadga ega bo'lish – bu insonni kambag'allikdan olib chiqishning eng samarali va barqaror usullaridan biridir. Ish – bu nafaqat pul, balki o'zini anglash, ijtimoiy faollik va kelajakka umid.

Maqolaning Maqsadi: Ish o'rinlarini yaratish orqali kambag'allikni kamaytirishning turli strategiyalarini tushuntirish, ularning ahamiyatini ochib berish va O'zbekiston sharoitidagi misollarga to'xtalish.

I Bob. Ish O'rinlarini Yaratishning Iqtisodiy va Ijtimoiy Asoslari (2-3 sahifa)

1. Ishsizlik va Kambag'allik O'rtasidagi Bog'liqlik:

Statistik ma'lumotlar: Ishsizlik darajasi shganda, kambag'allik darajasi ham ortadi. Sabablari: daromadning yo'qligi, ijtimoiy himoya tizimlariga tayanib qolish.

"Ishsizlikning qimmatligi": Ishsizlik nafaqat shaxs uchun, balki davlat byudjeti (sog'liqni saqlash, ijtimoiy yordam xarajatlari ortishi) va iqtisodiyot uchun ham katta yuk.

2. Ish O'rinlarining To'rt Sifati:

Mavjudlik: Ishning mavjud bo'lishi (bo'sh ish o'rni borligi).

Qo'l Yetarlilik: Ishning inson yashaydigan joyga yaqinligi yoki transport imkoniyatining borligi.

Munosiblik: Ish haqi va sharoitlarining inson mehnati va turmush darajasiga mos kelishi (masalan, minimal ish haqidan yuqori).

Barqarorlik: Ishning doimiy va uzoq muddatli ekanligi (vaqtinchalik ishlar kambag'allikdan to'liq chiqishga yordam bermaydi).

3. Ishsizlikning Turli Shakllari va Ularga Qarshi Kurash:

Friktsion Ishsizlik: Ish qidirish yoki ishdan ishga o'tish davridagi vaqtincha ishloqlik. (Solusiya: Ishga joylashtirish agentliklari, ma'lumotlar bazalari).

Strukturaviy Ishsizlik: Iqtisodiyot o'zgarishi natijasida yangi texnologiyalar paydo bo'lishi yoki sanoat turlari o'zgarishi tufayli avvalgi kasblarga talabning kamayishi. (Solusiya: Kasb-hunar ta'limini qayta tayyorlash, yangilko'nikmalarni o'rgatish).

Tsiklik Ishsizlik: Iqtisodiyotning tanazzulga uchrashi davrida yuzaga keladi. (Solusiya: Davlat tomonidan iqtisodiyotni rag'batlantirish, yangi loyihalarni boshlash).

Maxsus Ishsizlik: Yoshlar, ayollar, nogironlar va boshqa guruhlariga xos muammolar. (Solusiya: Maxsus dasturlar, imtiyozlar).

II Bob. Ish O'rinlarini Yaratish Strategiyalari: Mamlakat Va Mintaqa Darajasida (4-5 sahifa)

1. Iqtisodiyotni Diversifikatsiya Qilish va Yangi Sanoat Tarmoqlarini Rivojlantirish: Nima uchun? Faqat bitta yoki ikkita sanoatga qaram bo'lish iqtisodiyotni noqulay vaziyatlarda zaiflashtiradi. Yangi tarmoqlar yangi ish o'rinlarini yaratadi.

Qaysi Tarmoqlar?

Qishloq Xo'jaligini qayta Ishlash Sanoati: Mevani, sabzavotni, go'shtni qayta ishlovchi korxonalar ko'p ishchi kuchini talab qiladi va qishloq aholisi uchun ish ochadi.

Turizm Sanoati: Mehmonxonalar, transport, ovqatlanish joylari, gidlar – bu sohaga investitsiya kiritish ko'plab xizmat ko'rsatish sohasida ish o'rinlarini yaratadi.

Tadbirkorlikni Rag'batlantirish: Kichik va o'rta biznes (KOB) ko'p ish o'rinlarini yaratadi. Davlat ularga imtiyozli kreditlar, soliq yengilliklari, ma'muriy to'siqlarni kamaytirish orqali yordam berishi kerak.

Sanoatni Modernizatsiya Qilish va Yangi Ishlab Chiqarishlar: Import o'rnini bosuvchi va eksportga yo'naltirilgan sanoatni rivojlantirish.

2. Investitsiyalarni jalb Qilish (Mahalliy va Xorijiy):

Nima uchun? Investitsiyalar – bu yangi korxonalarning ochilishi, mavjudlarini kengaytirilishi va yangi texnologiyalarning joriy etilishi degani. Bu esa ko'proq ish o'rinlarini yaratadi.

Qanday Qilib? Qulay investitsion muhit yaratish (qonunchilikni soddalashtirish, soliq imtiyozlari, erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etish), infratuzilmani yaxshilash (yo'llar, energetika).

3. Ta'lim va Kasb-Hunar Tayyorlash Tizimini Mustahkamlash:

Nima uchun? Bozor talab qiladigan ko'nikmalarga ega ishchi kuchini tayyorlash. Ishsizlikning "strukturaviy" shaklini bartaraf etish.

Qanday Qilib?

Kasb-hunarga yo'naltirilgan ta'lim: Maktablarda va o'rta maxsus o'quv yurtlarida amaliy ko'nikmalarga urg'u berish.

Qayta Tayyorlash Kurslari: Ishsiz qolgan yoki yangi kasb o'rganmoqchi bo'lganlar uchun zamonaviy talablarga mos kurslar tashkil etish.

Dual Ta'lim Tizimi: O'quv muassasasi va ish beruvchi o'rtasida hamkorlik, o'quvchilarning ishlab o'rganishi.

Oliy Ta'limni Ishlab Chiqarish Bilani Bog'lash: Universitetlar va sanoat korxonalari o'rtasida ilmiy-texnik hamkorlikni kuchaytirish.

4. Bandlikni Rasmiylashtirish Va Mehnat Huquqlarini Himoya Qilish:

Nima uchun? "Qora" yoki "kulrang" iqtisodiyotda ishlash odamlarni ijtimoiy himoyadan mahrum qiladi (pensiya, sug'urta, malaka oshirish imkoniyatlari yo'q). Rasmiy ish – bu barqarorlik.

Qanday Qilib? Mehnat qonunchiligini soddalashtirish, ish beruvchilarni rasmiy ishga undash, qonunbuzarliklarga qarshi kurashish.

5. Aholi Bandligini Rag'batlantirish va Qo'llab-Quvvatlash Dasturlari:

Nima uchun? Ba'zi guruhlar (ayollar, yoshlar, nogironlar, chekka hududlar aholisi) o'z-o'zidan ish topishda qiyinchiliklarga duch kelishadi.

Qanday Qilib?

Imtiyozli kreditlar: Tadbirkorlikni boshlash uchun (ayniqsa, ayollar va yoshlar uchun).

Ish bilan ta'minlash markazlari: Bo'sh ish o'rinlari haqida ma'lumot berish, maslahatlar berish.

Ishga joylashtirish bo'yicha subsidiya: Ish beruvchilarga muayyan toifadagi shaxslarni ishga olganlari uchun rag'batlantirish.

Vaqtinchalik jamoat ishlari: Ijtimoiy ahamiyatga ega obyektlarda (parklar, yo'llar ta'miri) qisqa muddatli ishlarni tashkil etish.

III Bob. Kambag'allikni Kamaytirishning Ijtimoiy Jihadi (2-3 sahifa)

1. Ishsizlikdan Chiqish – Shaxsiy Hayotni Yaxshilash:

Daromadning ortishi, turmush sharoitining yaxshilanishi.

Sog'liq va ta'limga ko'proq mablag' ajratish imkoniyati.

O'ziga bo'lgan ishonchning ortishi, jamiyatda o'z o'rnini topish.

2. Ijtimoiy Mobilizatsiya va Tengsizlikni Kamaytirish:

Ishsizlik kamayganda, jamiyatdagi boylik taqsimlanishi yanada adolatli bo'ladi.

Chekka hududlarda ish o'rinlari yaratilishi migratsiyani kamaytiradi va hududiy rivojlanishga yordam beradi.

3. Jamiyat Xavfsizligini Mustahkamlash:

Ishsizlik ko'pincha jinoyatchilik va ijtimoiy beqarorlikka olib keladi.

Ish o'rinlarining ko'payishi bu xavflarni kamaytiradi.

4. O'zbekiston Misolidagi Strategiyalar:

Qishloq xo'jaligi va Oziq-ovqat Sanoati: Meva-sabzavotni qayta ishlash, bog'dorchilikni rivojlantirish orqali qishloq aholisi uchun ish o'rinlari.

Turizm: Xizmat ko'rsatish sohasida yangi ish o'rinlari.

KOBni Qo'llab-Quvvatlash: Imtiyozlar, biznes-inkubatorlar.

Kasb-hunar Ta'limini Rivojlantirish: Zamonaviy kasblarga tayyorlash.

Migratsiya Siyosati: Ichki migratsiyani tartibga solish va chekka hududlarda ish yaratish.

Ayollar va Yoshlar Bandligini Ta'minlash: Maxsus dasturlar.

Xulosa:

Ish o'rinlarini yaratish – kambag'allikni tugatishning eng samarali, barqaror va insonparvar usulidir. Bu nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy taraqqiyotning ham asosidir.

Uzoq muddatli va sifatli ish o'rinlarini yaratish uchun davlat, xususiy sektor va fuqarolik jamiyati institutlarining hamkorligi zarur.

Ta'lim, investitsiya, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va bandlikni rag'batlantirish dasturlari birgalikda olib borilganda, kambag'allikni kamaytirishda sezilarli natijalarga erishish mumkin.

Kelajakda ish o'rinlarini yaratishda raqamli iqtisodiyot, yashil iqtisodiyot kabi yangi yo'nalishlarga e'tibor qaratish muhim.

FOYDALANILGAN ADABIOTLAR:

1. Jahon Banki, Xalqaro Mehnat Tashkiloti (ILO), BMT hisobotlari.
2. O'zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi,
3. Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi ma'lumotlari.
4. O'zbekiston Respublikasi statistika agentligi ma'lumotlari.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va hukumatining bandlikni oshirish, KOBni rivojlantirishga oid qaror va farmonlari.
6. Ziyodullaev, N., & Ziyodullaeva, M. (2023). FINANCIAL LITERACY, INTERRELATIONSHIP OF POPULATION INCOME AND EXPENDITURE. Science and innovation, 2(B12), 881-887.
7. Urazbekovna, T. K. (2024). ROLE OF PUBLIC POLICY IN CHANGES IN POPULATION INCOME. Новости образования: исследование в XXI веке, 2(22), 316-321.